

تأثیر دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه‌های دانشگاهی بر اثربخشی سازمانی

فاطمه زندیان*؛ محمد حسن زاده آکرم سادات سجادیان^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۳/۲۲

چکیده

هدف: پژوهش بررسی سطح دیجیتال‌سازی کتابخانه‌های دانشگاهی و تأثیر آن بر اثربخشی سازمانی بر اساس مدل نظری کارکردهای چهارگانه‌ی ضروری نظام اجتماعی پارسونز است.

روش: این پژوهش تحلیلی- کاربردی از نوع توصیفی و پیمایشی است و ابزار پژوهش چک لیست محقق ساخته است که به بررسی خط‌مشی کتابخانه، امکانات و خدمات دیجیتال، مجموع دیجیتال و قابلیت‌های جستجوی مجموعه کتابخانه می‌پردازد. پرسشنامه استاندارد برای سنجش اثربخشی سازمانی است. جامعه پژوهش شامل ۱۲ کتابخانه دانشگاهی شهر تهران و ۱۲۸ نفر از کتابداران این کتابخانه‌ها می‌باشد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که از نظر سطح دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه‌های دانشگاهی ۵۰ درصد «سطح متوسط» هستند، ۳۳ درصد «سطح بالا» و ۱۷ درصد «سطح پایین» هستند. به لحاظ آماری ارتباط معنادار مثبتی بین دیجیتال‌سازی کتابخانه‌های دانشگاهی و مولفه‌های اثربخشی سازمانی وجود دارد. دیجیتال‌سازی مجموعه به ترتیب اولویت بر مولفه‌های نوآوری، سلامت سازمانی، تعهد سازمانی و رضایت شغلی کتابداران بیشترین تأثیر را دارد. به لحاظ آماری بین کتابخانه‌های «سطح متوسط» و «سطح پایین» از نظر مولفه‌های نوآوری کتابداران و تعهد سازمانی تفاوت معناداری وجود دارد.

کلمات کلیدی: دیجیتال‌سازی، کتابخانه‌های دانشگاهی، اثربخشی سازمانی، مدل کارکردهای اجتماعی

پارسونز

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

^۱ استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

^۲ دانشیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تربیت مدرس، ایران

مقدمه

گسترش فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و افزایش حجم متون و مدارک تخصصی در رسانه‌ها و قالب‌های مختلف از یک سو و نیاز کاربران و متخصصان به بازیابی اطلاعات مرتبط در کمترین زمان از سوی دیگر، موجب شده است کتابخانه‌های دانشگاهی به دیجیتال‌سازی منابع پردازنده کتابخانه‌ها به تدریج از اوایل دهه ۱۹۹۰ میلادی فعالیت‌هایی را در راستای تبدیل قالب منابع اطلاعاتی خود، از قالب آنالوگ (چاپی، فیلم، عکس، صوت و غیره) به قالب دیجیتال آغاز کردند. این فعالیت جزو نخستین گام‌های پیدایش کتابخانه‌های دیجیتال محسوب می‌شود (علیپورحافظی، ۱۳۸۷). اگر به تحولات کتابخانه‌ها توجه کنیم می‌بینیم که مرحله انتقال به منابع الکترونیکی در کتابخانه‌های دانشگاهی از سالهای آغازین قرن بیست و یکم سرعت گرفته است (لی^۱، ۱۳۸۳). افزایش انتشارات الکترونیکی که محملها و امکانات دسترسی دیگری به اطلاعات فراهم آورده، کتابخانه‌ها را ناچار می‌سازد به منظور گنج‌اندیدن این محصولات جدید در مجموعه خود، در الگوهای مدیریتی خویش بازنگری کنند (روستو^۲، ۱۹۹۵).

کتابخانه دیجیتال صورت جدیدی از فناوری ذخیره و بازیابی اطلاعات است که در کنار کتابخانه‌های سنتی موجود متولد شده و به حیات خود ادامه می‌دهد. در واقع بشر پس از سالها تلاش توانسته روشی ابداع کند که در آن از فناوریهای روز برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز خود بهره گیرد (نبوی، ۱۳۸۴). دیجیتال‌سازی مجموعه به معنی تبدیل کاغذ و سایر رسانه‌های موجود در مجموعه کنونی به شکل دیجیتالی و یا تهیه و گردآوری منابع موجود به صورت دیجیتال و چندرسانه‌ای است. دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه با وجود مزایایی که دارد هزینه زیادی را به کتابخانه تحمیل می‌کند و امروزه، این تفکر که ایجاد کتابخانه‌های دیجیتالی سخت و گران است و تلاش و همت بسیاری را می‌طلبد، جایگزین تفکرهای خوش بینانه اوایل دهه ۱۹۹۰ شده است. افزودن محملهای دیجیتالی به مجموعه‌های سنتی به سادگی افزودن منابع جدید (مانند نوارهای صوتی و تصویری) به کتابخانه‌های سنتی نخواهد بود (نبوی و فتاحی، ۱۳۸۶). تغییر مجموعه از حالت سنتی و چاپی به حالت دیجیتال، می‌تواند در کتابخانه‌های دانشگاهی به عنوان یک سازمان تاثیرگذار باشد. دیجیتال‌سازی کتابخانه با چالش‌های بسیاری روبه‌رو است. یکی از مهمترین چالشها، مربوط به نیروی انسانی کتابخانه می‌باشد. کتابداران و مدیران کتابخانه نقش مهمی را در طرح دیجیتال‌سازی منابع کتابخانه ایفا می‌کنند، راجاشکار^۳ (۲۰۰۴) بیان می‌کند کتابداران مهم‌ترین منبع کتابخانه

دیجیتالی را _ نه تنها در طول زمان ایجاد اولیه و راه اندازی، بلکه برای کاربرد، نگهداری و حفظ خدمات _ تشکیل می‌دهند (نبوی و فتاحی ۱۳۸۶) و همچنین مک دونالد عنوان می‌کند موفقیت کتابخانه دیجیتال تا حد زیادی به مدیریت و کارکنان کتابخانه وابسته است (مک‌دونالد^۴، ۱۹۹۸). مدیریت کتابخانه به همان مهارت‌های بنیادینی نیاز دارد که مدیریت هر نوع سازمان دیگری نیازمند آن است. افراد با تجربه‌ای که از مفاهیم و نظریه‌ها و اصول مدیریت، شناخت اساسی دارند، می‌توانند مدیریت هر نوع سازمانی را صرف‌نظر از محیط آن بر عهده گیرند (اوانز^۵، ۱۳۷۷). مدیران و کارکنان در کتابخانه‌های دانشگاهی، همچون سایر سازمان‌ها، نقش بسزایی در رشد و تعالی سازمان مادر آنها یعنی دانشگاه‌ها ایفا می‌کنند که با عنایت به این جایگاه، نقش مدیران و کتابداران در اداره و کنترل وظایف مختلف در رابطه با طرح دیجیتال‌سازی کتابخانه‌های دانشگاهی اهمیت زیادی دارد. بنابراین در پژوهش حاضر به بررسی تأثیر دیجیتال‌سازی بر عملکرد مدیران و کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی می‌پردازیم.

یکی از ملاک‌های ارزیابی عملکرد سازمانی، میزان اثربخشی سازمانی است. اثربخشی سازمانی مقصدی است که تمام تلاش‌های سازمانی در راستای رسیدن به آن صورت می‌گیرد. برای تمام سازمان‌ها و از جمله کتابخانه‌های دانشگاهی، اثربخشی سازمانی یکی از ضروری‌ترین عناصر مدیریتی است. در مفهوم مدیریت، اثربخشی را انجام دادن کارهای درست و کارایی را انجام دادن درست کارها تعریف کرده‌اند. رایینز و دی سنزو^۶ (۱۹۹۰) اثربخشی سازمانی را، موضوع اصلی در نظریه سازمان می‌دانند و معتقدند که تصور نظریه سازمان بدون مفهوم اثربخشی مشکل است. آنها معتقدند که توافق عمومی در زمینه این موضوع حاصل نشده است که اثربخشی سازمانی به طور دقیق چه معنایی دارد. نظریات و نوشته‌های موجود در این زمینه، حکایت از این دارد که اثربخشی پدیده‌ای است چند بُعدی، از جمله دستیابی به اهداف، حفظ و تداوم نظام، انسجام وحدت اجزاء، قابلیت انطباق و ایجاد تغییرات؛ که با یک یا دو عامل نمی‌توان آن را سنجید که در این راستا مدیران با مشکلات زیادی مواجه می‌باشند (شیرازی، ۱۳۷۳). کالدول و اسپینکس^۷ (۱۹۹۸)، اثربخشی را میزان دستیابی به اهداف برنامه دانسته‌اند. هرسی و بلانچارد^۸ (۱۹۹۸) معتقدند موفقیت سازمان به وسیله تولیدات آن اندازه‌گیری می‌شود در صورتی که معیار سنجش و اثربخشی، نگرش است (به نقل از عیدی، ۱۳۸۶).

اینکه آیا یک کتابخانه دانشگاهی اثربخش است یا خیر، سوالی بسیار کلی محسوب می‌شود؛ زیرا، اثربخشی مقوله منفردی نیست، بلکه مجموعه‌ای از معیارهاست، بنابراین جهت بررسی اثربخشی کتابخانه دانشگاهی معیار خاصی را باید در نظر گرفت. دو رویکرد عمومی، دیدگاه هدف و مدل منبع-نظام بر سایر مطالعات اثربخشی غالب هستند؛ با وجود این، تفاوت بین این دو، بیشتر تفاوت در معناست تا تفاوت در ماهیت؛ بنابراین، این دو رویکرد می‌تواند در هم ادغام شوند و یک مدل منبع-نظام-هدف را برای تحلیل اثربخشی سازمانی در کتابخانه‌های دانشگاهی تشکیل بدهند (هاشم زاده و موسوی، ۱۳۹۳).

این ترکیب توسط پارسونز با استفاده از چهار کارکرد نظام اجتماعی که توسط او به عنوان اهداف عملی چندگانه سازمان‌ها تشخیص داده شده‌اند، انجام شد (قلیپور، ۱۳۸۰). چهار کارکرد ضروری پارسونز برای شناسایی اثربخشی هر سازمانی از جمله کتابخانه‌های دانشگاهی ایران امری بنیادی است.

پارسونز، برای اثربخشی، الگوی (ای. جی. آی. ال) را ارائه کرد. الگوی وی، چهار وظیفه اساسی هر نظام اجتماعی، اعم از هر جامعه یا سازمان را مطرح می‌کند که باید برای بقای نظام انجام شوند که شامل انطباق، کسب هدف، یگانگی و حفظ الگوها می‌باشد.

مؤلفه‌های اثربخشی سازمانی بر مبنای چهار کارکرد نظریه‌ی پارسونز به این ترتیب است: **انطباق**، به نیاز سیستم برای کنترل محیط خود مربوط است؛ مثل: نوآوری و خلاقیت. **کسب هدف**، به منزله‌ی پاداش برای نظام اهداف است. این نظام، مقاصد خود را تعیین می‌کند و منابع خود را مانند تعهدسازمانی برای کسب اهدافش، بسیج می‌نماید. **یگانگی**، به انسجام وحدت اجتماعی در داخل نظام اشاره می‌کند؛ مثل: رضایت شغلی. **حفظ الگوها**، عبارت است از حفظ نظام ارزشی مانند الگوهای انگیزشی و فرهنگی نظام (زکی، ادیبی‌سده و یزدخواستی، ۱۳۸۵).

در نمودار ۱ مدل تحلیلی پژوهش برای سنجش اثربخشی کتابخانه‌ها بر مبنای الگوی پارسونز نشان داده شده است.

نوآوری A(انطباق)	G(کسب هدف) تعهد سازمانی
سلامت سازمانی یا روحیه L(حفظ الگوها)	I(یگانگی) رضایت شغلی

نمودار ۱ مولفه های چهارگانه ی اثربخشی سازمانی با تکیه بر رویکرد کارکردهای چهارگانه ی نظام اجتماعی پارسونز (مدل تحلیلی پژوهش (هوی، ۱۹۹۰)

در ایران روند دیجیتال سازی کتابخانه های دانشگاهی مراحل اولیه خود را طی می کند و به تدریج مجموعه کتابخانه ها از حالت سنتی خود خارج می شود. در پژوهش حاضر محقق بر آن است که آیا دیجیتال سازی کتابخانه های دانشگاهی تأثیر مطلوبی بر اثربخشی سازمانی داشته است یا خیر. بنابراین برای برنامه ریزی کتابخانه های دانشگاهی در مرحله گذار از حالت سنتی به دیجیتال لازم است به شناسایی تأثیر دیجیتال سازی مجموعه بر عملکرد کتابداران بپردازیم. با کسب این آگاهی مدیران کتابخانه های دانشگاهی می توانند مسائل سازمانی پیش روی دیجیتال سازی مجموعه کتابخانه ها را شناسایی کنند و تصمیماتی مناسب بگیرند.

پیشینه پژوهش

با توجه به بررسی پیشینه پژوهش در ایران، در دو قسمت مجزا به تحقیقاتی که درباره دیجیتال سازی کتابخانه ها توسط متخصصان و محققان صورت گرفته است و از سوی دیگر پژوهش هایی که به اثربخشی سازمانی پرداخته اند اشاره می شود.

حیدر تامینی (۱۳۸۹) در پژوهشی امکان سنجی ایجاد کتابخانه دیجیتالی از دیدگاه مدیران، معاونان پژوهشی و مسئولان کتابخانه های دانشگاه تبریز را بررسی کرده است. یافته های پژوهش نشان می دهد اصلی ترین مشکل ایجاد کتابخانه دیجیتالی از دیدگاه مسئولان، نیروی انسانی متخصص مورد نیاز (۶۹ درصد) و کمبود بودجه جهت پشتیبانی و تبدیل منابع چاپی به منابع دیجیتالی (۶۱ درصد) است.

گودرزی (۱۳۸۹) در پژوهشی وضعیت ارائه خدمات الکترونیکی در کتابخانه های مرکزی دانشگاه های علامه طباطبایی و تربیت مدرس و میزان استفاده از آنها توسط دانشجویان تحصیلات تکمیلی را بررسی و مقایسه کرده است. نتایج نشان داد در هر دو کتابخانه، خدمات یکسانی ارائه می شود ولی دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی کم تر از دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس از خدمات الکترونیکی استفاده می نمایند.

ادبی فیروزجاه (۱۳۹۰) در پژوهشی به ارزیابی کاربردپذیری کتابخانه های دیجیتالی دانشگاهی پرداخت. پرسشنامه مورد استفاده شامل معیارهای جستجو، راهبری، چارچوب فرم ها، وضوح و

قابلیت مرور، بهینه‌سازی، راهنما، کاربرد پنجره‌ها و سرعت و خطا است. نتیجه نشان می‌دهد که از نظر معیارهای کاربردپذیری، کتابخانه‌های دیجیتالی دانشگاه‌های مورد بررسی در وضعیت نسبتاً مطلوبی قرار دارند و به طور کلی بین وضعیت کتابخانه‌های دیجیتالی در معیارهای کاربردپذیری تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

ابراهیمی (۱۳۹۰) در پژوهشی میزان رضایت کاربران از کارایی کتابخانه دیجیتالی اهل‌البیت (ع) اصفهان را بررسی کرد. نتایج نشان می‌دهد در مولفه امکانات دستیابی و استفاده از نظام بازیابی ضعف بیشتری وجود دارد. همچنین میان سطح تحصیلات، مقطع سنی و سواد اطلاعاتی و میزان رضایت کاربران از کارایی کتابخانه دیجیتالی تفاوت معناداری وجود دارد. به طور کلی نتایج نشان داد که کاربران شرکت کننده در این پژوهش در حد متوسطی از کارایی کتابخانه دیجیتالی رضایت دارند.

یوسفیان‌زاده (۱۳۹۴) در پژوهشی به ارزیابی کتابخانه دیجیتال دانشگاه علوم پزشکی تهران با هدف تعیین وجود تشابه و افتراق آن کتابخانه با استانداردهای ساختار کتابخانه دیجیتالی دانشگاهی پرداخته است. ابزار گردآوری داده‌ها، چکلیست محقق ساخته، شامل ۳۶ مولفه است که بر اساس بررسی ویژگی‌های چهار کتابخانه دیجیتالی برتر جهانی از نظر فدراسیون کتابخانه‌های دیجیتال در سال ۲۰۱۰، امکانات یک کتابخانه دانشگاهی و نیز بررسی مطالعات مرتبط، طراحی شد. یافته‌ها نشان داد کتابخانه دیجیتال دانشگاه علوم پزشکی تهران ۱۹/۴۴ درصد (هفت مولفه) از این شاخص‌ها را تدارک دیده است.

پژوهش‌های صورت گرفته در مورد بررسی اثربخشی سازمان‌های آموزشی بر مبنای مدل نظری کارکردهای چهارگانه ضروری نظام اجتماعی پارسونز، شامل (زکی، ۱۳۸۵؛ خدیوی، ۱۳۸۷؛ حسنی، ۱۳۸۸؛ ملکی‌نیا، ۱۳۸۸؛ محمدی، ۱۳۹۴؛ مکیان، ۱۳۹۵) می‌باشد. در پژوهش حاضر نیز جهت بررسی اثربخشی سازمانی کتابخانه‌های دانشگاهی از مدل نظری پارسونز استفاده شده است. با توجه به پیشینه پژوهش مدل اثربخشی پارسونز را می‌توان ابزاری استاندارد برای سنجش میزان اثربخشی سازمانی کتابخانه‌ها به عنوان سازمان آموزشی تلقی کرد. در این راستا هاشم‌زاده (۱۳۹۲) در پژوهش خود با تبیین دیدگاه مدیران و کارکنان بر اساس الگوی پارسونز، به بررسی عوامل اثربخشی سازمانی در کتابخانه‌های دانشگاهی پرداخته است.

پژوهش‌های انجام شده در مورد تأثیر به کارگیری فن‌آوری اطلاعات بر اثربخشی سازمانی، شامل (خلعتبری، ۱۳۸۹؛ مددی، ۱۳۸۹؛ سبحانی، ۱۳۹۰) می‌باشد. این تحقیقات به طور کلی نشان می‌دهد که کاربرد فناوری اطلاعات بر اثربخشی سازمان‌ها تأثیر مثبتی دارد و میان کاربرد فناوری اطلاعات و ابعاد اثربخشی سازمانی رابطه معناداری وجود دارد.

پیشینه پژوهش‌های خارجی

آدامز و بلندفورد^{۱۱} (۲۰۰۲) پژوهشی با هدف معرفی منابع اطلاعاتی وی‌بی - بویژه کتابخانه‌های دیجیتال - در خدمات بهداشتی انگلستان، با استفاده از مصاحبه‌های عمیق با ۷۳ پزشک، یک پژوهش کاربردپذیری انجام دادند. آنها دریافتند که کاربردپذیری ضعیف نظام‌های کتابخانه‌ای موجود، دسترسی به اطلاعات تخصصی را دشوار و محدود کرده است.

جنگ^{۱۲} (۲۰۰۶) پژوهشی با هدف توسعه مدل‌های ارزیابی قابلیت استفاده از کتابخانه‌های دیجیتالی دانشگاهی پرداخت. قابلیت استفاده در این پژوهش از دیدگاه اثربخشی، کارایی، رضایتمندی و آموزش پذیری مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج نشان داد هرچه زمان لازم برای انجام وظیفه‌ای طولانی‌تر شود به همان اندازه میزان رضایت کاهش می‌یابد.

سویانگ^{۱۳} جو (۲۰۱۱) پژوهشی با هدف توسعه مدل ارزیابی قابلیت استفاده از کتابخانه‌های دیجیتال دانشگاهی پرداخت. داده‌های جمع‌آوری شده با روش مدل معادلات ساختاری مورد بررسی قرار گرفت. مدل ارزیابی قابلیت استفاده از کتابخانه‌های دیجیتال دانشگاهی پیشنهاد شده در این پژوهش شامل چهار بعد بهره‌وری، اثربخشی، رضایت و قابلیت یادگیری می‌باشد.

شو^{۱۴} (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی امکان سنجی دیجیتال‌سازی کتابخانه دانشگاهی بنگلادش پرداخت. نتایج نشان می‌دهد اکثر کتابخانه‌های دانشگاهی در بنگلادش آماده به دیجیتال‌سازی هستند. کمبود بودجه، عدم حمایت زیربنایی و کمبود متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی از موانع اصلی توسعه کتابخانه دیجیتال دانشگاهی در بنگلادش می‌باشد.

وا^{۱۵} (۲۰۱۵) در پژوهشی به ارزیابی مجموعه‌های دیجیتال دانشگاه تگزاس شمالی و مخازن سازمانی آن پرداخت. در این پژوهش ارزش مخازن کتابخانه‌ی دیجیتالی از نظر اعضای هیئت علمی دانشگاه، کارکنان، و دانشجویان کارشناسی ارشد و میزان شناخت و استفاده آنها از آن بررسی شد. نتایج نشان داد بطور کلی دانشجویان کارشناسی ارشد نسبت به اعضای هیئت علمی یا کارکنان از مخازن کتابخانه دیجیتال بیش‌تر استفاده می‌کنند و شناخت بیشتری دارند. از نظر آماری بین میزان شناخت و آشنایی با مخازن کتابخانه دیجیتال و میزان استفاده رابطه معناداری وجود دارد.

نوه^{۱۶} (۲۰۱۶) در تحقیقی به بررسی سطح دیجیتال‌سازی کتابخانه‌های کره‌ای پرداخت. در این پژوهش به کشف و برشماری اصول کتابخانه‌ی دیجیتال و اندازه‌گیری میزان مجهز بودن کتابخانه‌ها، بر اساس ویژگی کتابخانه‌های دیجیتال پرداخت. در این پژوهش ۵۲ کتابخانه مورد بررسی قرار گرفت. بررسی نتایج نشان می‌دهد مواردی مانند رده‌بندی و فهرست نویسی، مجموعه سازی و سازماندهی بیشتر به صورت دیجیتالی می‌باشند.

مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که بررسی اثربخشی سازمانی با توجه به نظریه پارسونز در مراکز آموزشی به خصوص مدارس صورت گرفته است، اما کتابخانه‌ها کمتر با این رویکرد ارزیابی شده‌اند. همچنین در مورد بررسی کتابخانه‌های دیجیتالی پژوهش‌هایی با ابزار چکلیست و پرسشنامه صورت گرفته است. پژوهش حاضر با هدف ارزیابی کتابخانه‌ها از نظر دیجیتال‌سازی مجموعه و بررسی تاثیر آن بر اثربخشی سازمانی کتابخانه‌های دانشگاهی انجام گرفته است. با این پژوهش در صدد بررسی فرضیه‌های زیر خواهیم بود:

فرضیه کلی: دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه‌های دانشگاهی بر اثربخشی سازمانی به صورت معناداری تاثیر گذار است.

۱. دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه بر میزان نوآوری کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی تاثیر دارد.
۲. دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه بر میزان تعهد سازمانی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی تاثیر دارد.
۳. دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه بر میزان رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی تاثیر دارد.
۴. دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه بر میزان سلامت سازمانی یا روحیه کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی تاثیر دارد.
۵. در میزان اثربخشی سازمانی کتابخانه‌های دانشگاهی به تفکیک سطح دیجیتال‌سازی آنها به طور معناداری تفاوت وجود دارد.

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات، تحلیلی و پیمایشی است. روش گردآوری داده‌ها، برای بررسی کتابخانه‌ها از چکلیست محقق ساخته استفاده شده است که شامل ۸۹ مورد در ۵ بخش کلی است که به بررسی سطح دیجیتال‌سازی کتابخانه‌های دانشگاهی از نظر خط‌مشی‌گذاری، امکانات و خدمات دیجیتال، مجموع دیجیتال کتابخانه و قابلیت‌های جستجوی مجموعه کتابخانه می‌پردازد که نمره‌دهی به هر بخش براساس رعایت یا عدم رعایت مولفه‌های آن در کتابخانه‌های مورد بررسی صورت گرفته است. کتابخانه‌های دانشگاهی با توجه به میزان امتیازی که بر مبنای چکلیست کسب کردند در سه سطح دسته‌بندی شدند؛ ۲۵ درصد امتیاز و کمتر از آن «سطح پایین»، ۲۵ تا ۵۰ درصد امتیاز «سطح متوسط» و ۵۰ درصد امتیاز و بیشتر از آن «سطح بالا» می‌باشد. جهت بررسی اثربخشی سازمانی کتابخانه از پرسشنامه استاندارد استفاده شده است که بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت است و شامل چهار مولفه نوآوری، تعهد سازمانی، رضایت شغلی و سلامت سازمانی یا روحیه می‌باشد. پرسشنامه شامل ۲۸ سوال می‌باشد.

در سنجش پایایی پرسشنامه اثربخشی سازمانی ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹۲۶ برآورد شده است که نشان دهنده پایایی بالای پرسشنامه است.

چکلیست "تعیین سطح دیجیتال‌سازی کتابخانه‌های دانشگاهی" با توجه به چکلیست پژوهش کریمی (۱۳۸۹) و یوسفیان زاده (۱۳۹۴) تهیه شده است و توسط اساتید راهنما و مشاور مورد بررسی قرار گرفته و اعتبار یا روایی محتوایی آن تایید شده است. پرسشنامه اثربخشی سازمانی پارسونز با توجه به اعتبار آن کاملاً مورد تایید است.

در این پژوهش کتابخانه‌های مرکزی ۱۲ دانشگاه شهر از نظر دیجیتالی سازی مجموعه بررسی شد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل ۲۸۱ نفر می‌باشد. برای نمونه‌گیری در این پژوهش از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای استفاده شده است. حجم نمونه ۱۴۲ نفر است که در نهایت ۱۲۸ نفر پاسخگوی پرسشنامه بودند. در پژوهش حاضر به دلیل ماهیت کمی بودن آن از دو روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بدین منظور و برای پاسخگویی به سوالات پژوهش از نرم‌افزارهای آماری SPSS و Smart PLS استفاده شده است.

یافته‌های توصیفی

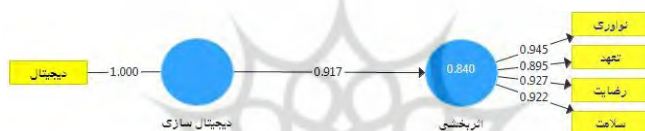
نتایج جمعیت‌شناختی نشان می‌دهد بیشتر جامعه آماری زن هستند و بیشتر افراد در گروه سنی «۳۰ تا ۴۰» می‌باشد. بیشتر افراد جامعه سابقه کاری «بیش از ۱۵ سال» دارند و سطح تحصیلات بیشتر افراد «کارشناسی ارشد» می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت بیشتر کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی مورد بررسی تجربه کاری نسبتاً زیادی دارند و همچنین از سطح تحصیلات بالایی برخوردارند. در بررسی سطح دیجیتال‌سازی کتابخانه‌های دانشگاهی نتایج حاصل از چکلیست "تعیین سطح دیجیتال‌سازی کتابخانه‌ها" نشان داد که به ترتیب بیشترین فراوانی مربوط به کتابخانه‌های دانشگاهی «سطح متوسط» ۵۰ درصد، «سطح بالا» ۳۳ درصد و «سطح پایین» ۱۷ درصد می‌باشد. بیشترین امتیاز کسب شده توسط کتابخانه‌های دانشگاهی ۶۵/۲۱ درصد می‌باشد و کمترین امتیاز ۲۲/۲۲ درصد می‌باشد. کتابخانه‌های دانشگاهی «سطح بالا» در تمام مولفه‌های دیجیتال‌سازی به استثنای مولفه "خط مشی گذاری" پیش‌تاز است. درصد امتیاز مولفه «خط مشی گذاری» کتابخانه‌های دانشگاهی «سطح متوسط» بیش از کتابخانه‌های دانشگاهی «سطح بالا» می‌باشد و به طور کلی میانگین امتیاز کتابخانه‌های دانشگاهی «سطح بالا» ۷۱/۲۵، کتابخانه‌های دانشگاهی «سطح متوسط» ۵۲/۶۶ و کتابخانه‌های دانشگاهی «سطح پایین» ۳۱ می‌باشد. به طور کلی می‌توان گفت کتابخانه‌های دانشگاهی به سمت دیجیتال‌سازی منابع و خدمات خود پیش می‌روند و اقداماتی را در این جهت انجام داده‌اند و یا در دست کار دارند و به کارگیری مجموعه و خدمات دیجیتال در کنار منابع سنتی و چاپی در کتابخانه‌های دانشگاهی در حال گسترش است.

آمار استنباطی

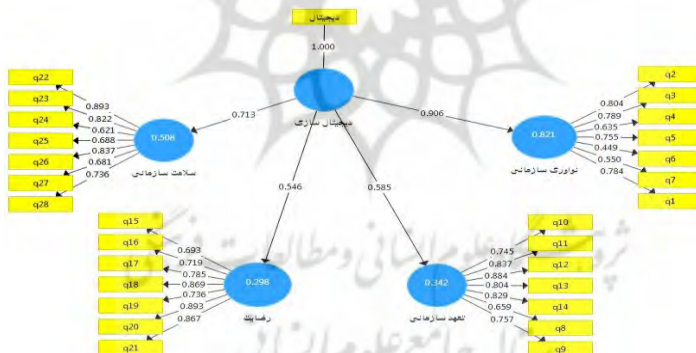
در این پژوهش از مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS) و نرم افزار Smart PLS استفاده شده است و تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز بر اساس الگوریتم تحلیل داده‌ها در روش حداقل مربعات جزئی که شامل دو بخش «بررسی برازش مدل» و «آزمون فرضیه‌های پژوهش» است صورت می‌گیرد.

بررسی برازش مدل پژوهش

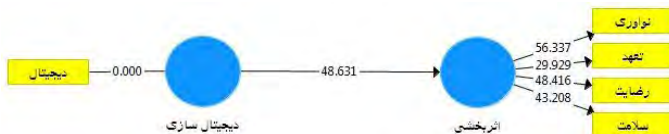
بررسی برازش مدل در سه بخش مدل اندازه گیری، مدل ساختاری و مدل کلی صورت می گیرد که بررسی شود تا چه حد مدل پژوهش با داده های جمع آوری شده از نمونه آماری تناسب دارد. پس از تایید برازش مدل، محقق مجاز به بررسی و آزمون فرضیه های پژوهش می باشد. به وسیله نرم افزار PLS پس از اخذ داده های مربوط به متغیرها، مدل نهایی پژوهش که قسمت اعظم تحلیل را در بر می گیرد، به صورت شکل ۱ و شکل ۲ در حالت تخمین ضرایب استاندارد شده و شکل ۳ و ۴ در حالت ضرایب معناداری t ارائه شده است که تمامی تحلیل ها و برازش مدل های اندازه گیری، ساختاری و کلی و آزمون فرضیه ها بر اساس این خروجی ها انجام می شود.

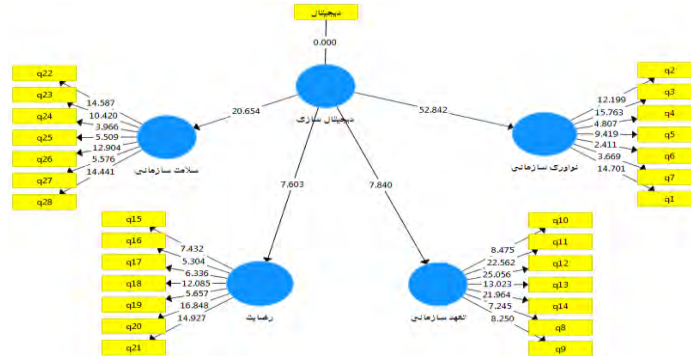
شکل ۱ مدل نهایی پژوهش در حالت تخمین ضرایب استاندارد شده بار عاملی به صورت کلی

شکل ۲ مدل نهایی پژوهش در حالت تخمین ضرایب استاندارد شده بار عاملی به صورت تفکیکی

شکل ۳ مدل نهایی پژوهش در حالت ضرایب معناداری t به صورت کلی

شکل ۴ مدل نهایی پژوهش در حالت ضرایب معناداری t به صورت تفکیکی
آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی

مطابق با الگوریتم تحلیل داده‌ها در روش حداقل مربعات جزئی، در این قسمت ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی را بررسی می‌کنیم. ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی سازه‌ها بیانگر نسبت واریانس بین هر سازه و شاخص‌هایش به واریانس کل سازه می‌باشد. ضریب پایایی بالاتر از ۰/۷ به عنوان میزان قابل قبول شناخته شده است. نتایج بررسی ضرایب پایایی در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱ مقدار پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ برای هر یک از متغیرهای پژوهش

مولفه‌ها	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ
تعهد سازمانی	۰/۹۲۱	۰/۹۰۲
رضایت شغلی	۰/۹۲۴	۰/۹۱۱
سلامت سازمانی	۰/۹۰۴	۰/۸۸۶
نواوری سازمانی	۰/۸۶۲	۰/۸۲۲
دیجیتال سازی	۱	۱

همانطور که در جدول ۱ مشخص است همه متغیرها از پایایی بالایی در مدل برخوردارند. پایایی ترکیبی و ضریب آلفای کرونباخ در مورد همه متغیرها بالاتر از ۰/۷ است و نتایج پژوهش حاضر در مورد این دو معیار نیز برازش مناسب را تأیید می‌کنند.

بررسی روایی همگرا

در پژوهش حاضر به منظور بررسی روایی همگرا از شاخص میانگین واریانس استخراج شده AVE^{۱۸} استفاده شده است. این شاخص میزان همبستگی یک سازه با شاخص های خود را نشان می دهد. نتایج حاصل از بررسی روایی همگرای سازه های مدل در جدول ارائه شده است.

جدول ۲ روایی همگرای سازه های مدل بر اساس میانگین واریانس استخراج شده

متغیر	AVE
تعهد سازمانی	۰/۶۲۵
دیجیتال سازی	۱
رضایت شغلی	۰/۶۳۷
سلامت سازمانی	۰/۵۷۷
نواوری سازمانی	۰/۵۸

همانگونه که در جدول قابل مشاهده است، مقدار AVE مربوط به سازه ها از ۰/۴ بیشتر بوده و این مطلب، موید این می باشد که روایی همگرای مدل پژوهش در حد قابل قبول است.

بررسی روایی واگرا

برای نشان دادن مستقل بودن مفاهیم مورد استفاده در پژوهش، از روایی واگرا استفاده گردید که نتایج آن ارائه شده است. همانطور که در جدول مشاهده می شود، مقدار جذر AVE (اعداد روی قطر اصلی) متغیرهای پنهان تحقیق از مقدار همبستگی میان آنها با سایر متغیرها بیشتر است که این امر روایی واگرای مناسب مدل اندازه گیری را نشان می دهد.

جدول ۳ ماتریس مقایسه جذر AVE و ضرایب همبستگی سازه ها

نواوری سازمانی	سلامت سازمانی	رضایت شغلی	دیجیتال سازی	تعهد سازمانی	متغیرها
				۰/۷۹۱	تعهد سازمانی
			۱	۰/۵۸۵	دیجیتال سازی
		۰/۷۹۸	۰/۵۴۶	۰/۷۶۷	رضایت شغلی
	۰/۷۵۹	۰/۷۵۲	۰/۷۱۳	۰/۶۶۶	سلامت سازمانی
۰/۶۹۳	۰/۷۴۳	۰/۶۱۲	۰/۹۰۶	۰/۶۵۳	نواوری سازمانی

برازش بخش کلی مدل اجرایی پژوهش

در جدول شاخص برازش بخش کلی مدل آزمون شده برای نمونه مورد بررسی گزارش شده است.

جدول ۴: برازش بخش کلی مدل آزمون شده

GOF	COMMUNALITY
۰/۸۹۴	۰/۷۴۵

با در نظر گرفتن این معیارها، شاخص برازش مدل نمونه مورد بررسی ۰/۸۹۴ بدست آمد که این عدد نشان دهنده این موضوع است که مدل آزمون شده در نمونه مورد بررسی برازش بسیار مناسبی دارد.

آزمون فرضیه‌ها

پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، مدل ساختاری و مدل کلی، مطابق با الگوریتم تحلیل داده‌ها در روش PLS، در این مرحله می‌توانیم به بررسی و آزمون فرضیه‌های پژوهش بپردازیم. این بخش شامل دو قسمت می‌باشد. بررسی ضرایب معناداری Z (مقادیر t-values) مربوط به هر یک از فرضیه‌ها است که معنادار بودن تاثیر متغیرها را مشخص می‌کند و بررسی ضرایب استاندارد شده بار عاملی مربوط به مسیرهای هر یک از فرضیه‌ها است که شدت تاثیر متغیرها بر یکدیگر را تعیین می‌کند.

فرضیه اصلی: دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه بر اثربخشی‌سازمانی در کتابخانه‌های دانشگاهی به صورت معناداری تاثیر گذار است.

طبق مدل ساختاری پژوهش در حالت ضرایب معناداری، مقدار آماره t برابر ۰/۹۱۷ می‌باشد. با توجه به اینکه در سطح اطمینان ۹۵ درصد مقدار آماره t بزرگتر از مقدار ۱/۹۶ است، معنادار بودن رابطه میان دو متغیر دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه و اثربخشی‌سازمانی مورد تایید قرار می‌گیرد و فرضیه پژوهش پذیرفته می‌شود. همچنین به دلیل اینکه ضریب استاندارد شده مسیر بین این دو متغیر مقدار (۴۸/۶۳۱) است، می‌توان اظهار داشت که دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه رابطه مثبتی با اثربخشی-سازمانی دارد.

فرضیه‌های فرعی: در جدول با توجه به خروجی مدل مفهومی پژوهش، نتایج بررسی فرضیه‌های فرعی پژوهش ارائه شده است.

جدول ۵: نتایج بررسی فرضیه‌های پژوهش

فرضیه	ضریب استاندارد شده	مقدار آماره t-values	نتیجه

قبول	۵۲/۸۴۲	۰/۹۰۶	دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه بر میزان نوآوری کتابداران کتابخانه های دانشگاهی تأثیر دارد.
قبول	۷/۸۴۰	۰/۵۸۵	دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه بر میزان تعهد کتابداران کتابخانه های دانشگاهی تأثیر دارد.
قبول	۷/۶۰۳	۰/۵۴۶	دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه بر میزان رضایت شغلی کتابداران کتابخانه های دانشگاهی تأثیر دارد.
قبول	۲۰/۶۵۴	۰/۷۱۳	دیجیتال‌سازی مجموعه کتابخانه بر میزان سلامت سازمانی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی تأثیر دارد.

همانطور که در جدول مشاهده می‌کنید تمام فرضیه‌های پژوهش مورد تایید است و ضریب تأثیر میان متغیرهای مورد بررسی مثبت می‌باشد.

تحلیل واریانس

در پاسخ به سوال آیا تفاوت معناداری بین سطوح سه گانه کتابخانه‌های دانشگاهی از نظر مولفه‌های اثربخشی سازمانی وجود دارد. نتایج نشان می‌دهد بین کتابخانه‌های «سطح متوسط» و «سطح پایین»، در مولفه‌های نوآوری ۴/۵۸ و تعهد سازمانی ۴/۵۵ تفاوت میانگین به صورت معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

اثربخشی سازمانی موضوع محوری در نظریه سازمانی تلقی شده و موسسات در ارزیابی عملکرد خود به بررسی میزان اثربخشی سازمانی می‌پردازند. پژوهش حاضر سعی در مطالعه تأثیر دیجیتال‌سازی مجموعه بر اثربخشی سازمانی در کتابخانه‌های دانشگاهی دارد. ابزار پژوهش از پایایی بسیار مطلوب برخوردار بوده است.

در راستای سوالات و اهداف پژوهش، تحلیل عاملی، معرف آن است که چهار مولفه‌ی نوآوری، تعهد سازمانی، رضایت شغلی و سلامت سازمانی (روحیه)، در یک عامل قابل تقلیل هستند که عامل یاد شده را می‌توان شاخص اثربخشی سازمانی کتابخانه‌های دانشگاهی نامید و این نتیجه در راستای مدل نظری پژوهش می‌باشد؛ براساس رویکرد ترکیبی سیستم پارسونز (نظریه کارکردهای نظام اجتماعی)، لازمه اثربخشی سازمانی کتابخانه‌های دانشگاهی، تحقق چهار کارکرد اساسی و حیاتی انطباق، کسب هدف، یگانگی و حفظ الگوها می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که دیجیتال‌سازی به صورت معناداری بر هر کدام از مولفه‌های چهارگانه، و افزون بر آن کل اثربخشی کتابخانه، تأثیر زیادی می‌گذارد. در این راستا پژوهش انجام شده توسط خلعتبری (۱۳۸۹) و سبحانی (۱۳۹۰) نقش کاربرد فناوری اطلاعات را در افزایش اثربخشی سازمانی مورد تایید قرار داده است و همچنین

پژوهشی که مددی، مانیان و اصغرزاده (۱۳۸۹) انجام دادند تاثیر مثبت کاربرد فناوری اطلاعات را در اثربخشی سازمانهای دانش محور مورد تایید قرار دادند.

با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان دیجیتال سازی مجموعه کتابخانه را یکی از عوامل موثر بر اثربخشی سازمانی کتابخانه‌های دانشگاهی تلقی کرد که به طور کلی تاثیر مثبتی بر اثربخشی سازمانی کتابخانه‌های دانشگاهی دارد که بیشترین تاثیر را به ترتیب بر مولفه‌های نوآوری، سلامت سازمانی، تعهد سازمانی و در نهایت رضایت شغلی داشته است. همچنین نتایج نشان می‌دهد کمتر کتابخانه‌ی دانشگاهی وجود دارد که درگیر فعالیت دیجیتال سازی مجموعه نشده باشد. بیشتر کتابخانه‌های دانشگاهی یا در مرحله برنامه‌ریزی یا در مرحله اجرا و یا در مرحله بهره برداری و توسعه دیجیتال سازی مجموعه کتابخانه هستند. بنابراین دیجیتال سازی به عنوان پدیده‌ای اجتناب ناپذیر در برنامه آینده کتابخانه‌های دانشگاهی وجود دارد. برای مقوله‌های نوظهور در هر سازمان، باید طی برنامه‌ای ابعاد و عمق موضوع آن به خوبی تبیین شود. بویژه ضروری است برای معرفی و تفهیم پدیده‌هایی که دامنه تاثیر گذاری آنها در سازمان زیاد است، به منظور ارتقای دانش و آگاهی کارکنان، زمان بیشتری صرف شود (سالاری، ۱۳۸۹). با توجه به این موضوع کتابخانه‌های دانشگاهی نیز به عنوان سازمان آموزشی، لازم است در مراحل مختلف برنامه‌ریزی، طراحی، پیاده‌سازی و اجرای طرح دیجیتال سازی مجموعه کتابخانه با اتخاذ تدابیر درست و صحیح مورد ارزیابی قرار گیرند و همچنین در قالب آموزش‌های رسمی و غیر رسمی مستمر، برپایی کارگاه‌های آموزشی و جلسات توجیهی، دانش و آگاهی کتابداران را در این زمینه افزایش بدهند تا از لحاظ سازمانی به شرایط مطلوب دست یابند و به اهداف نهایی کتابخانه‌های دانشگاهی که پاسخگویی به مسائل آموزشی، پژوهشی، اجتماعی و فرهنگی است، دست یابند.

منابع

- روستو، مارسیا (۱۳۷۵). مواد جدید کتابخانه‌ای و مدیریت اطلاعات: کتاب الکترونیکی - کتابخانه الکترونیک. ترجمه: مرتضی کوکی زیر نظر عباس حری؛ به همت تاج الملوک ارجمند. در گزیده مقالات ایفلا: (ترکیه: ۲۰-۲۶ اوت، ۱۹۹۵). تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. ص. ۲۶۹-۲۸۶.
- زکی، محمدعلی، ادیبی سده، مهدی، و یزدخواستی، بهجت (۱۳۸۵). بررسی اثر بخشی سازمانی مدارس آموزش و پرورش شهر اصفهان (آزمون مدل AGIL پارسونز). مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز (ویژه نامه جمعیت و توسعه)، تابستان، دوره ۲۴، شماره ۲ (۴۷)، ص ۳۲.

- سالاری، محمود (۱۳۸۹)، چالشها و مسائل مدیریتی کتابخانه‌ها در گذر از کتابخانه سنتی به سوی کتابخانه دیجیتالی با نگاهی به ایران. کتابداری و اطلاع رسانی، دوره ۱۳، شماره ۲ (۵۰)، ص ۹۷-۱۱۲.
- شیرازی، علی (۱۳۷۳)، مدیریت آموزشی. مشهد، انتشارات جهاد دانشگاهی.
- علیپورحافظی، مهدی (۱۳۸۷). پایگاه‌های اطلاعاتی ایکس ام ال و کاربرد آن در کتابخانه های دیجیتال. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، شماره ۷۳، ص ۷۲-۵۳.
- عیدی، امیرحسین (۱۳۸۶). بررسی رابطه هوش هیجانی کارکنان با اثربخشی دانشکده‌های تربیت بدنی دانشگاه‌های دولتی دانشگاه‌های تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران.
- قلیپور، آرین (۱۳۸۰). جامعه شناسی سازمان‌ها: رویکردی جامعه شناختی به سازمان و مدیریت. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت).
- کریمی، سمانه (۱۳۸۹). سنجش میزان آمادگی کتابخانه‌های دانشگاهی ایران برای ارائه خدمات عمومی الکترونیکی. پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی. تهران: دانشگاه تربیت مدرس. ص ۱۵۵.
- لی، سول اچ (۱۳۸۳). منابع الکترونیکی و توسعه مجموعه کتابخانه (علیرضا رستمی گومه، مترجم). تهران: چاپار.
- نبوی، فاطمه (۱۳۸۶). کتابخانه دیجیتالی. مبانی نظری، محتوا، ساختار، سازماندهی، استانداردها و هزینه‌ها (همراه با نگاهی به برخی کتابخانه‌های دیجیتالی خارجی و داخلی). با راهنمایی و همکاری رحمت الله فتاحی. مشهد: سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مراکز آموزش الکترونیکی.
- هاشم زاده (۱۳۹۲). مدیریت اثربخش و کتابخانه‌های دانشگاهی ایران: تبیین دیدگاه‌های مدیران و کارکنان بر اساس الگوی پارسونز. تحقیقات کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاهی، دوره ۴۸، شماره ۱، ص ۱۴۳-۱۵۸.
- یوسفیان زاده، امید (۱۳۹۴). ارزیابی کتابخانه دیجیتال دانشگاه علوم پزشکی تهران با استانداردهای ساختار کتابخانه دیجیتالی دانشگاهی. نشریه مدیریت سلامت، شماره (۶۱) ۱۸.

References

- Adams, A, & Blandford, A. (2002). Acceptability of medical digital libraries. Health Informatics Journal, Vol. 8 No. 2. pp. 58-66.
- Hoy, F. (1985). A Theoretical Framework and Exploration of Organizational Effectiveness of Schools. Educational Administrative Quarterly, 21(4), pp. 117-134.
- Jeng, J. (2006). Usability of the digital library: An evaluation model, Ph.D thesis. United state, Rutgers the state university of New Jersey- New Brunswic .
- Mcdonald, A. (1998). Research and advanced technology for digital libraries. In The Human factors in the digital library development (p. 761). United Kingdom: springerverlag.
- Nafiz Zaman Shuva, (2014). Are university libraries in Bangladesh ready to be digital. International digital library perspectives, Vol. 30 Iss: 2, pp.108 – 131

- Noh, Younghee, (2016). A study to evaluate the digitization level of Korean libraries (part I), Library Hi Tech, Vol. 34 Iss: 2, pp.314 – 358
- Noh, Younghee, (2016). A study to evaluate the digitization level of Korean libraries (part II), Library Hi Tech, Vol. 34 Iss: 2, pp.359 – 403.
- Robbins, S. (1990). Organization theory: structure, design and applications. Englewood Cliffs, N. J: Prentice - Hall 3 rd ed.
- Soohyung Joo, Jee Yeon Lee, (2011). "Measuring the usability of academic digital libraries: Instrument development and validation", The Electronic Library, Vol. 29 Iss: 4, pp.523 – 537
- Waugh, L., et al. (2015). Evaluating the University of North Texas' Digital Collections and Institutional Repository: An Exploratory Assessment of Stakeholder Perceptions and Use. The Journal of Academic Librarianship

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

John Wiley & Sons, Inc.

